

Program kandidata IDS-DDI
Dalibor Paus za Župana 2025. – 2029.

Jaka, Sigurna, Svoja, Istra.

2025.

Kazalo

<i>Predgovor</i>	3
<i>U kratkim crtama</i>	6
<i>JAKA ISTRA - FORTE ISTRIA</i>	9
Gospodarstvo i inovacije	9
Digitalna transformacija Istre	12
Istarska infrastruktura	13
<i>SIGURNA ISTRA - ISTRIA SICURA</i>	15
Obrazovanje i znanost	15
Mladi i demografska obnova	20
Zdravstvo i socijalna skrb	22
<i>SVOJA ISTRA - AUTENTICA ISTRIA</i>	27
Održivi razvoj i zaštita okoliša Istre	27
Razvoj poljoprivrede u Istarskoj županiji	29
Kultura i zavičajnost	30

Predgovor

„Tepamo si godinama da smo uvijek korak ispred, napredni, okrenuti prema budućnosti... Vladajući govore kako plaće rastu, da je situacija bolja nego ikada. Međutim, čim se počnemo uspoređivati s drugima, vidimo zapravo kako smo na začelju naše europske zajednice. Tako me iznenadila činjenica da je plaća u Istri manja nego plaća u Zagrebu, a da ne govorim koliko je manja naspram europske plaće. Imamo vrhunsko vino, vrhunsko maslinovo ulje i vrhunski turizam, ali ne smijemo si dozvoliti da postanemo uspavana ljepotica, moramo razvijati sve grane gospodarstva. Ne smijemo dozvoliti da mladi ne mogu naći dom u Istri, da većina nekretnina kupuju stranci dok neki grade neautentično i bespravno. Da imamo manje plaće i nesigurne poslove. Da nam cijene hrane rastu zbog odluka na koje nemamo utjecaj... Naš cilj, naš ponosan pucanj prema mjesecu, je napraviti Istru jakom, sigurnom i svojom.

Doći do toga, za mene je pustolovina. Pustolovina u kojoj svatko od nas može dati svoj doprinos, svatko može “dati ruku” za:

- **Jaku Istru za dobro delo** - *Trebamo napredno istarsko gospodarstvo visoke dodane vrijednosti, okrenuto prema izvozu. To možemo postići samo naprednom tehnologijom, ali i učenim te vještim ljudima. Snazi Istre značajno doprinosi i bolja prometna povezanost - trebamo modernu i brzu željeznicu, spojenu na europske i hrvatske pruge, našu labinštinu kvalitetno prometno povezanu istarskim iksom, a naše otoke i obalu uspostavom dodatnih brodskih linija. Zelena tranzicija je nužnost. Povećanje udjela proizvedene energije iz obnovljivih izvora osobito je važno. Za izgradnju solarnih elektrana prioritet dajemo krovovima javnih i obiteljskih kuća te već devastiranom prostoru (napušteni kamenolomi, zatvoreni komunalni deponiji i neiskorišteni industrijski prostori). Na taj način čuvamo prostor, ali i mi upravljamo izvorima energije, a ne strane tvrtke.*
- **Sigurnu Istru za dobar život** - *šansu da se osoba dobro obrazuje, osamostali, osnuje svoj dom i obitelj. Dati šansu za dobar vrtić, školu, učenički i starački dom, ali i infrastrukturu za sigurnu opskrbu strujom, kanalizacijom, vodovodom, brzim internetom. Sigurnim sustavom gospodarenja otpadom, javnim prijevozom te prometnom infrastrukturom. Želim da mladi upisuju gimnazije i strukovne programe nakon kojih će ići na fakultete koje neće morati plaćati ili odustajati. Stipendije ćemo povećati, a povećati ćemo i broj mjesta u studentskim i učeničkim domovima !Neka nam mladi idu u inozemstvo kako bi se obogatili novim idejama, ali da znaju kako ih kod kuće čeka siguran i dobro plaćen posao u poljoprivredi, turizmu, prerađivačkoj industriji, IT i kreativnim industrijama koje neće ovisiti o sezoni i broju turista. Također, moramo se suočiti sa stvarnošću - dobar život ne može proteći u strahu od ekstremnih vremenskih uvjeta i katastrofa. Stoga se moramo uhvatiti u koštac sa klimatskim promjenama i održivim razvojem, a prva crta obrane su naše hitne službe koje su iznimno bitne da bi naša Istra bila sigurna.*

Istra: Jaka, sigurna i svoja

• *Na kraju, ali ne manje važno, želim **da Istra bude svoja**. Da i dalje, u vremenima pojačanih migracija i potražnje za stranom radnom snagom gradimo multikulturalnu zajednicu prepoznatljivih, istarskih vrijednosti i jasnih integracijskih politika. Istru koja ima visoko produktivnu poljoprivredu, poljoprivrednu otpornu na klimatske promjene. Želim Istru autentične, a ne bespravne gradnje koja ponosno čuva svoj identitet i kulturu, jer najjači smo kada smo svoji.*

To je naša Istra - jaka, sigurna i svoja. Istra gospodarski snažna, socijalno osjetljiva i ponosna na svoj način života, svoju kulturu i prostor. Činimo to zadnjih 30 godina i znam da možemo i dalje ploviti mirno u ovim nesigurnim vremenima. U sigurnim ste rukama!

Dalibor Paus

Predsjednik IDS-a

Kandidat za Župana Istarske županije

i

Dino Kozlevac

Kandidat za zamjenika Župana Istarske

županije

U kratkim crtama

Jaka – Forte

- Istarsko gospodarstvo za sigurno delo i dobru plaću
- Istra na solarni pogon
- Istra prometno povezana, a ne izolirana

Sigurna - Sicura

- Istra jednakih cijena domova za starije
- Istra otporna na krize
- Škola za Istru znanja i sposobnih ljudi

Svoja - Autentica

- Istra autentične, a ne bespravne gradnje
- Istarska proizvodnja hrane
- Kultura je temelj identiteta i zajedništva Istre

Jaka – Forte

- **Istarsko gospodarstvo za sigurno delo i dobru plaću**
  - Osnivanje Savjeta za gospodarstvo
  - Jača podrška malim i srednjim poduzećima
  - Razvoj pametne i zelene industrije
  - Podrška digitalnoj transformaciji poslovnog sektora
  - Jačanje međunarodne suradnje i investicija
  - Razvoj održivog, cjelogodišnjeg turizma
  - Potpora izgradnji istarskog inovacijsko parka
  - Program digitalne tranzicije i veće produktivnosti poduzetnika
  - Pokretanje istarskog investicijskog foruma
  - Inovacijski Hub za mlade poduzetnike
  - Mentorstvo i prakse za bolju budućnost
  - Infrastruktura za digitalno doba - optika za sve, bilo gdje!
  - Poticanje razvoja digitalnih proizvoda
  - Nastavak digitalizacije usluga javne uprave: Sve javne usluge bit će digitalne i dostupne on-line
  - Uvođenje školskog digitalnog kurikulumu za bolju digitalnu pismenost naše djece

- **Istra na solarni pogon**
  - Solarni paneli na krovove javnih zgrada
  - Podrška solarnim panelima na obiteljskim kućama u Istri
  - Solarne elektrane u napuštenim i nekorištenim prostorima
  - Podrška razvoju obnovljivih izvora energije
  - Poticanje smanjenja potrošnje energije

- **Istra prometno povezana, a ne izolirana**
  - Moderna istarska željeznica, spojena s europskom i Hrvatskom željeznicom
  - Zalaganje za hitno pokretanje izgradnje Istarskog iksa do Labina
  - Program dodatnog ulaganja u županijske ceste za povećanje sigurnosti
  - Istra povezana morem uvođenjem dodatnih brodskih linija
  - Moderan i dobro povezan pulski aerodrom kroz cijelu godinu

Sigurna - Sicura

- **Istra jednakih cijena domova za starije**
  - Istarska mreža usluga za starije – osnivanje Fonda solidarnosti
  - Domovi za starije po jednakoj cijeni za sve
  - Cjelodnevni i poludnevni boravci za starije na području cijele Istre
  - Pomoć u kući starijim osobama
  - Učilište za treću životnu dob
  - Poticanje Klubova za starije
  - Razvoj palijativne skrbi i mreže domova za starije

- **Istra otporna na krize**
  - Savjetovališta za mlade i obitelji
  - Obiteljski centar Istarske županije
  - Poticanje zdrave prehrane i tjelesne aktivnosti kod djece i mladih
  - Centar za kronične nezarazne bolesti
  - Mobilni timovi za djecu s teškoćama u razvoju
  - Mentalno zdravlje svih skupina u fokusu
  - Izrada stambene politike Istarske županije
  - Aktivni mladi – program sudjelovanja u zajednici
  - Mladi u pokretu – sportska i kulturna infrastruktura
  - Jačanje programa zaštite i spašavanja
  - Istarski centar zaštite i spašavanja
  - Stvaranje okvira za vrtiće pri poslovnim subjektima - djeca blizu roditelja

- **Škola za Istru znanja i sposobnih ljudi**
  - Podrška razvoju nadstandarda i podizanju kvalitete predškolskog odgoja
  - Centar za poticanje darovitosti
  - Unaprjeđenje profesionalnog usmjeravanja učenika
  - Digitalizacija i modernizacija županijskih osnovnih škola u Istri
  - Modernizacija srednjoškolskog obrazovanja
  - Jačanje strukovnog obrazovanja i povezivanje s gospodarstvom
  - Uvođenje studija medicine u Puli
  - Podrška razvoju visokog obrazovanja i istraživačkih centara
  - Centar kompetencija za strukovno obrazovanje
  - Razvoj studijskih programa
  - Centri izvrsnosti u znanosti
  - Osnaživanje obrazovanja na hrvatskom i talijanskom jeziku
  - Proširiti i poboljšati kapacitete učeničkih i studentskih domova
  - Povećanje fonda za stipendiranje studenata kako bi završili studij

Svoja - Autentica

- **Istra autentične, a ne bespravne gradnje**
  - Edukacija i osvještavanje o održivom razvoju
  - Zaštita obale od prekomjerne gradnje i betonizacije
  - Zaštita prirodnih resursa – mora, zraka, tla i vode
  - Borba protiv bespravne gradnje
  - Potpora općinama i gradovima u kontroli netipične gradnje te poticanje istarski autentične gradnje
  - Širenje upravnog odjela za prostorno uređenje i gradnju na stambenu politiku
  - Unapređenje gospodarstva otpadom i kružnog gospodarstva
- **Istarska proizvodnja hrane**
  - Revitalizacija ruralnih područja poticanjem ekološke poljoprivrede i stočarstva kao demografske mjere za ravnomjeran razvoj Istre i zadržavanje stanovništva.
  - Brendiranje Istre kao Bio regije
  - Jačanje konkurentnosti poljoprivredno - prehrambenog sektora povezivanjem poljoprivrednih proizvođača
  - Regionalni centar za distribuciju voća i povrća
  - Regionalni centar za preradu komine od maslina i vinove loze te zelenih ostataka
  - Ribarska luka regionalnog značaja u uvali Zonka
  - Povećanje produktivnosti i otpornosti poljoprivredne proizvodnje na klimatske promjene
  - Zalaganje za otvaranje biotehnološkog studija
  - Poticanje inovacija u poljoprivredno-prehrambenom sektoru, digitalizacija poljoprivrede
  - Nastavak razvoja sustava javnog navodnjavanja
- **Kultura je temelj identiteta i zajedništva Istre**
  - Očuvanje i prezentacija materijalne i nematerijalne baštine
  - Jačanje i unapređenje kulturne infrastrukture
  - Promocija i unapređenje „Zavičajne nastave“
  - Kreativnost, inovacije i jačanje kulturne produkcije
  - Mladi i mediji - novi horizonti sudjelovanja
  - Kultura i turizam - sinergija identiteta i razvoja
  - Inkluzivna i dostupna kultura za sve
  - Poticanje audio-vizualne proizvodnje za domaće i strane produkcije sa ciljem promocije Istre

JAKA ISTRA - FORTE ISTRIA

Gospodarstvo i inovacije

Razvoj poduzetništva, digitalne ekonomije i održivih industrija ključan je za ekonomski rast Istre. Ovaj program usmjeren je na jačanje i diverzifikaciju gospodarstva Istre kroz poticanje poduzetništva, digitalne transformacije i održivih industrija. Cilj je povećati produktivnost i konkurentnost lokalnih tvrtki, potaknuti inovacije te osigurati održiv ekonomski rast uz primjenu zelenih i naprednih tehnologija. Program podržava razvoj malih i srednjih poduzeća, digitalizaciju poslovanja, kružno gospodarstvo i energetske učinkovite proizvodnje, čime se stvara dinamično i otporno gospodarstvo prilagođeno izazovima budućnosti. Posebna pažnja dat će se potpori ženskom poduzetništvu, poduzetništvu mladih i socijalnom poduzetništvu.

Ciljevi

- Osnivanje Savjeta za gospodarstvo
- Podrška malim i srednjim poduzećima
- Razvoj pametne i zelene industrije
- Digitalna transformacija poslovnog sektora
- Jačanje međunarodne suradnje i investicija
- Održivi razvoj turizma
- Otvoriti istarski inovacijski park
- Uspostava programa digitalne tranzicije poduzetnika

Kada govorimo o gospodarstvu Istre, nemoguće se osvrnuti na postrojenja koja utječu na cjelokupnu industrijsku sliku Istre. Na području brodogradilišta Uljanik radit ćemo s Gradom Pulom da se nađe dugoročno održivo rješenje koje će omogućiti otvaranje novih radnih mjesta, poželjno u brodogradnji te srodnim industrijama.

Po pitanju ŽCGO Kaštijun, otvorit ćemo raspravu o promjeni pravljake strukture te inzistirati na unaprjeđenju tehnologije koja će omogućiti održivo poslovanje. Zajedno smo jači i nećemo dijeliti Istru na sjever i jug kad je riječ o gospodarenju otpadom. Zalažemo se za četiri komponente radi poboljšanja rada postrojenja Kaštijun. Prvenstveno se zalažemo za učinkovito prikupljanje bio-otpada, kako od ugostitelja tako i putem smeđih kanti na kućnom pragu koje će biti jednostavnije i ekonomičnije zbrinuti. Zatim, smatram kako je potrebno izgraditi kompostanu, odnosno postrojenje za obradu bio-otpada u Istri, čime bi se omogućilo stvaranje vlastitog proizvoda za tržište u obliku gnojiva. Treći element je realizacija energane koja bi omogućila samostalno zbrinjavanje proizvoda iz postrojenja i proizvodnju električne energije iz otpada. Konačno, predlaže se izgradnja sortirnice u suradnji s komunalnim poduzećima radi smanjenja troškova i boljeg plasiranja raznih vrsta otpada (metali, staklo, papir, plastika) na tržište.

Podrška razvoju malih i srednjih poduzeća

Ovaj program usmjeren je na jačanje i razvoj malih i srednjih poduzeća kroz financijsku, savjetodavnu i infrastrukturnu podršku. Program uključuje subvencije, povoljne kreditne linije, edukacije, mentorstvo te umrežavanje poduzetnika kako bi se olakšala internacionalizacija te pristup tržištu, inovacijama i digitalnoj transformaciji. Poseban naglasak stavlja se na poticanje zelenog i digitalnog poduzetništva te na podršku mladima i ženama poduzetnicama te socijalnom poduzetništvu.

Naš cilj je potaknuti poduzetništvo, povećati konkurentnost lokalnih tvrtki te omogućiti održiv rast i otvaranje novih radnih mjesta.

Razvoj pametne i zelene industrije u Istri

Izgradnja industrijskog ekoparka ili Istarskog inovacijskog parka koji će okupljati tvrtke usmjerene na napredne tehnologije, reciklažu i održivu proizvodnju. Park će biti koncipiran po principima kružnog gospodarstva te će omogućiti poduzetnicima zajedničko korištenje infrastrukture za ekološki prihvatljive proizvodne procese. Nuditi laboratorije, coworking prostore i programe podrške inovatorima, s naglaskom na zelene tehnologije i digitalne inovacije. Ovaj projekt je usmjeren na poticanje održivog i inovativnog razvoja industrije kroz primjenu zelenih i digitalnih tehnologija, a podržava digitalizaciju, istraživanje i razvoj, uvođenje pametnih tehnologija te jačanje konkurentnosti industrijskih sektora, uz poseban naglasak na održivu proizvodnju i smanjenje otpada. Fokus je na stvaranju otpornije, održive i tehnološki naprednije industrije koja doprinosi zelenoj i digitalnoj tranziciji.

Naš cilj je povećati konkurentnost gospodarstva kroz tehnološki razvoj, potaknuti mlade poduzetnike i privući investicije u visokotehnološke sektore te unaprijediti ekološku učinkovitost proizvodnih procesa, smanjiti ugljični otisak te potaknuti korištenje obnovljivih izvora energije i kružnog gospodarstva.

Istarski investicijski forum

Organizacija godišnjeg investicijskog foruma koji će povezati istarske poduzetnike s investitorima iz EU i svijeta. Forum će uključivati panele, B2B sastanke i predstavljanje ključnih gospodarskih potencijala Istre, uz osiguranje institucionalne podrške za strane investicije.

Naš cilj je povećati priljev stranih investicija i otvoriti nove poslovne prilike za lokalne poduzetnike kroz internacionalizaciju.

Povećanje korištenja obnovljivih izvora energije

Istra ima veliki potencijal za korištenje solarne i vjetroenergije. Naša regija s velikim brojem sunčanih dana u godini i povoljnim uvjetima za izgradnju vjetroelektrana mora iskoristiti ove prednosti kako bi smanjila ovisnost o fosilnim gorivima. Sve javne zgrade, poput škola, bolnica i institucija, trebaju u narednom razdoblju biti opremljene solarnim panelima, a privatna

kućanstva značajno poticana kroz županijske i lokalne proračune na korištenje obnovljivih izvora energije kroz subvencije i povoljne kredite. Napušteni kamenolomi, zatvoreni komunalni deponiji i neiskorišteni industrijski prostori trebaju se iskoristiti za izgradnju solarnih elektrana, čime bi se Istra pozicionirala kao energetska održiva regija.

Zauzet ćemo se i za napredne tehnologije proizvodnje vodika te za nova prijevozna sredstva na vodik, osobito u pomorskom prijevozu te u lokalni prijevoz. Preporuka: Poticati instalaciju solarnih elektrana javnim objektima i napuštenim industrijskim lokacijama. Definirati lokacije vjetroelektrana i omogućiti njihov razvoj.

Naš cilj je osigurati energetska održiv razvoj regije i smanjiti ovisnost o fosilnim gorivima.

Kružno gospodarstvo i energetska učinkovitost

Gospodarenje otpadom treba uskladiti s principima kružnog gospodarstva, gdje se otpad smatra resursom. Razvojem postrojenja za obradu otpada, kao što su kompostane, energane i biopliniska postrojenja, omogućit će se dodatna energetska uporaba otpada, dok će sustavi za reciklažu smanjiti opterećenje deponija. Dodatna energetska učinkovitost može se postići modernizacijom zgrada – zamjena starih fasada, krovova i prozora može značajno smanjiti gubitke energije, što će dugoročno doprinijeti novim uštedama i efikasnosti.

Preporuka: Uspostaviti sustav kružnog gospodarstva i povećati energetska učinkovitost zgrada.

Naš cilj je smanjiti otpad, povećati reciklažu i smanjiti potrošnju energije u zgradama.

Održivi turizam i produljenje turističke sezone

Istra je jedno od najposjećenijih turističkih odredišta u Hrvatskoj, ali masovni turizam stvara ogromne pritiske na temeljnu komunalnu infrastrukturu i prirodu, osobito tijekom ljetnih mjeseci. Potrebno je preusmjeriti fokus s kvantitete na kvalitetu – razvijati kvalitetne, ekološki prihvatljive smještaje, te poticati turizam u predsezoni i posezoni. Ruralni turizam u unutrašnjosti, koji se oslanja na prirodne ljepote, kulturnu baštinu i ekološku poljoprivredu, može doprinijeti smanjenju pritiska na obalni pojas. Uz to, daljnjim razvojem ekološke poljoprivrede, agroturizma i ekoturizma potaknut će se održivi rast ruralnih područja. Potrebno je zaštititi male iznajmljivače koji pružaju usluge smještaja u domaćinstvu kako bi se spriječilo njihovo izjednačavanje s velikim komercijalnim rentijerima. Ključna je jasna razlika između tradicionalnih usluga smještaja u domaćinstvima i komercijalne apartmanizacije, koja može dovesti do prekomjerne ponude i narušavanja kvalitete života u turističkim destinacijama. Strateški dokumenti na razini gradova trebali bi ograničiti daljnje širenje apartmana i kuća za odmor s ciljem kratkoročnog najma, kako bi se osigurala održivost i ravnoteža u turističkom sektoru te očuvala lokalna zajednica.

Preporuka: Poticati razvoj kvalitetnih, ekološki orijentiranih smještajnih kapaciteta i promovirati turizam izvan glavne sezone, kroz zakonska rješenja zaštititi male iznajmljivače a kroz strategije na razini gradova zaustaviti daljnji rast apartmanizacije.

Naš cilj je ravnomjernije raspodijeliti turistički promet tijekom cijele godine, smanjiti sezonski pritisak na obalu i razvijati održiv turizam, zaštititi lokalno stanovništvo.

Digitalna transformacija Istre

Infrastruktura za digitalno doba - optika za sve, bilo gdje!

Digitalna ekonomija nemoguća je bez digitalne infrastrukture. Razvoj fizičke infrastrukture te spremnost i znanje korištenja te razvoj digitalnih tehnologija naš je prioritet.

Ulaganje u širokopojasni internet: Osiguranje dostupnosti brzog i pouzdanog širokopojasnog interneta (optika i 5G) u cijeloj Istri, bez obzira na mjesto, a osobito za poslovne subjekte

Obvezna digitalna pismenost u obrazovanju: Uvođenje digitalne pismenosti kao obveznog dijela nastavnog plana i programa.

Podupirat ćemo visoko obrazovanje u STEM područjima kako bi se povećao broj domaćih stručnjaka.

Povećanje ulaganja u znanstvenoistraživački rad, posebno u području razvoja softvera i novih tehnologija.

Poticanje razvoja digitalnih proizvoda

Nova ekonomija znači razvoj digitalnih proizvoda koji se mogu skalirati. Stoga ćemo poticati industriju za razvoj kompleksnih proizvoda visoke dodane vrijednosti za međunarodno tržište.

- Poticat ćemo partnerstva između istarskih IT poduzeća i industrije za razvoj rješenja po mjeri koji s ciljem razvoja digitalnog proizvoda i internacionalizaciji.
- Postojeća IT poduzeća potaknut ćemo na internacionalizaciju i okretanju prema međunarodnom tržištu s ciljem ostvarivanja visoke dodatne vrijednosti.
- Uvećan iznosa za stipendije studentima koji studiraju tehnološke smjerove. Otvorit ćemo fond za stipendiranje privatnom sektoru kako bi se povećao ukupni iznos stipendija.
- Zauzet ćemo se za osnivanje centra izvrsnosti za umjetnu inteligenciju, robotike i autonomnih sustava u Istri
- Poticanje aktivnosti istraživanja i razvoja te transfera tehnologije u funkciji komercijalizacije obnovljivih izvora energije te proizvoda/postrojenja na vodikov pogon

Digitalni Hub Istra

Osnivanje centra za digitalizaciju poslovanja koji će pružati podršku poduzetnicima u uvođenju novih digitalnih tehnologija, automatizaciji procesa i kibernetičkoj sigurnosti. Projekt će uključivati i edukacijske programe te povezivanje s IT sektorom.

Naš je cilj ubrzati digitalnu tranziciju poduzetništva i povećati konkurentnost poslovnog sektora.

Digitalna javna uprava: Sve javne usluge bit će digitalne i dostupne on-line

Svaki grad i općina imaju svoje sustave na što bespotrebno troše javna sredstva. Koordinacijom i ujednačavanjem javnih usluga osnažit ćemo javni sektor i potaknuti digitalizaciju usluga kako bi općine i gradovi imali efikasne i ujednačene digitalne usluge.

Uspostava središnjeg županijskog informacijskog sustav za prihvata, obradu i objavu podataka (smart county office)

Zaposlenima u javnoj upravi omogućit ćemo rad na daljinu gdje je to moguće.

Istarska infrastruktura

Razvoj i unaprjeđenje temeljne infrastrukture nužne za održiv gospodarski rast, kvalitetu života i ravnomjeran teritorijalni razvoj. Fokus je na prometnoj povezanosti s ciljem jačanja otpornosti i dostupnosti usluga u svim dijelovima Istre.

Cestovni promet

- radit ćemo na istarskom X, kako bi prometno povezali Labinštinu
- nastaviti ćemo ulagati u županijske prometnice kako bi svako istarsko naselje bilo brzo i sigurno povezano
- Poduprijet ćemo i poticati gradove i općine u uvođenju gradskog prijevoza s autobusima na električni ili vodikov pogon

Zračni promet

- raditi ćemo na tome da se proširi putnička zgrada Zračne luke Pula
- Zalagati ćemo se za kontinuirana ulaganja u Zračnu luku Pula kako bi postala regionalni lider zračnog prometa za potrebe dosizanja novih tržišta u turizmu, ali i za jaču internacionalizaciju srednjih i velikih poduzeća u Istri.

Pomorski promet

- završiti ćemo izgradnju lukobrana u Rovinju, Puli i Rapcu
- nastaviti ćemo velike projekte pomorskog povezivanja Istre - Pomorski putnički terminal u Puli, jačanje pomorskog teretnog prometa u luci Bršića

- Zauzet ćemo se za uvođenje novih pomorskih linija, prvenstveno prema istarskim otocima kako bi bili povezani

Željeznički promet

- željeznica mora postati prioritet novog ciklusa razvoja prometa u Istri
- inzistirat ćemo na rekonstrukciji pruge Pula - Divača i povezivanje s europskom željezničkom mrežom
- inzistirat ćemo na obnovi pruge Lupoglav-Štalije i oživljavanje pomorskog teretnog prometa u luci Bršica

SIGURNA ISTRA - ISTRIA SICURA

Obrazovanje i znanost

Modernizacija obrazovnog sustava ključna je za konkurentnost Istre. Potrebno je osigurati kvalitetno obrazovanje, jačanje STEM područja i povezivanje strukovnih škola s tržištem rada. Od dostupnosti i razvoja kvalitete i **nadstandarda** predškolskog odgoja u svim područjima Istre, do razvoja modernog osnovnoškolskog i srednjoškolskog obrazovanja s ciljem da se osigura sustavan način poučavanja učenika, potiče i unaprjeđuje njihov intelektualni, tjelesni, društveni, moralni i duhovni razvoj u skladu s njihovim sposobnostima i sklonostima.

Cilj je osigurati sustavno i kvalitetno obrazovanje u Istarskoj županiji kroz **modernizaciju, digitalizaciju i jačanje infrastrukture**. Optimizacijom školske mreže, gradnjom učeničkih domova te korištenjem državnih sredstava smanjit će se financijski teret lokalnih proračuna.

Podupiranjem dodatnih programa nadopunit će se osnovni obrazovni sustav. U tom smislu podrška provedbi **Građanskog odgoja i obrazovanja, Škola i zajednica (ŠiZ)** osigurat će usvajanje i razvijanje znanja, vještine i stavove potrebne za aktivno djelovanje u zajednici za dobrobit zajednice i pojedinca, te **Zavičajna nastava** koja će se nastaviti provoditi i širiti (od vrtića i osnovne škole pa do srednje škole) kojom se želi razviti osjećaj pripadnosti djece i mladih zajednici kroz promatranje, učenje i otkrivanje Istre u svim njezinim posebnostima.

Ciljevi

- Podrška razvoju nadstandarda i kvalitete predškolskog odgoja na cijelom području Istre
- Digitalizacija i modernizacija županijskih osnovnih škola u Istri
- Jačanje strukovnog obrazovanja i povezivanje s gospodarstvom
- Razvoj visokog obrazovanja i istraživačkih centara
- Osnaživanje obrazovanja na hrvatskom i talijanskom jeziku

Program za razvoj nadstandarda u predškolskim ustanovama

Razvoj programa za predškolske ustanove koji podiže kvalitetu i uvodi nadstandard putem fleksibilnih modela rada. Uključuje uvođenje STEM programa, inkluzivne programe za djecu s teškoćama (uz zapošljavanje edukacijskih rehabilitatora) te unaprjeđenje rada s darovitim djecom. Program podupire predškolski odgoj u ruralnim područjima, razvija multikulturalnost i dvojezičnost te potiče programe zdrave prehrane, sporta i održivog razvoja u suradnji s općinama i gradovima.

Naš cilj je osigurati kvalitetan i inkluzivan predškolski odgoj prilagođen suvremenim obrazovnim standardima i potrebama djece, roditelja i zajednice u Istarskoj županiji.

Digitalna Istra – Smart škole

Digitalizacija škola i uvođenje STEM programa: Nastavit će se ulaganja u županijske osnovne škole kako bi sve bile opremljene najnovijom tehnologijom. Osim računalnih kabineta i digitalnih ploča, škole će dobiti moderne laboratorije za STEM predmete, uključujući kemiju, fiziku, biologiju i informatiku. Programiranje i robotika bit će integrirani u kurikulare od 5. razreda, potičući učenike da razvijaju vještine kritičkog razmišljanja, kreativnosti i rješavanja problema, što su ključne kompetencije za budućnost.

Naš cilj je povećati digitalne kompetencije učenika i nastavnika, modernizirati obrazovni sustav te omogućiti personalizirano i interaktivno učenje.

Centar za poticanje darovitosti

Osnovat će se centar izvrsnosti za rad s darovitim učenicima, posebno u područjima matematike, prirodoslovlja, informatike i umjetnosti. Ovakav centar omogućit će učenicima s posebnim talentima dodatne resurse i stručnu podršku za razvoj svoje darovitosti kroz mentorski rad i sudjelovanje u projektima. Suradnja s fakultetima, industrijom i međunarodnim organizacijama omogućit će im sudjelovanje u istraživanjima i radionicama čime će se potaknuti inovacije i njihova uključenost u širi znanstveni i tehnološki razvoj. Osim u prostorne kapacitete nužno je ulagati u ljudske kapacitete i u tom smislu treba dodatno educirati nastavnike i stručne suradnike za razvoj kompetencija u prepoznavanju, poticanju i usmjeravanju darovitih učenika.

Naš cilj je osnivanje centra izvrsnosti za darovite učenike koji će im pružiti dodatne resurse, stručnu podršku i mentorski rad u područjima matematike, prirodoslovlja, informatike i umjetnosti.

Profesionalno usmjeravanje učenika

Postupci su usmjereni prvenstveno na dobrobiti učenika jer pomažu prilikom odabira odgovarajućeg srednjoškolskog obrazovnog programa za koji postoje optimalni uvjeti njegovog svladavanja, a u skladu s potrebama tržišta rada. Poseban naglasak u tom procesu stavlja se na utvrđivanje sposobnosti, vještina, profesionalnih interesa i motivacije učenika, kao i na mogućnosti obrazovanja i zapošljavanja u pojedinoj regiji.

Naš cilj je pružiti učenicima sustavnu podršku pri odabiru srednjoškolskog obrazovanja kako bi se osigurao najbolji mogući izbor u skladu s njihovim sposobnostima, interesima i potrebama tržišta rada.

Centar kompetencija za strukovno obrazovanje

Osnivanje regionalnog centra kompetencija za strukovno obrazovanje koji će povezati učenike, škole i gospodarstvo. Centar će nuditi moderne programe usklađene s tržištem rada,

omogućiti dualno obrazovanje i praksu u poduzećima te razvijati STEM i IT programe za učenike strukovnih škola.

Cilj nam je osigurati visokokvalitetno strukovno obrazovanje usklađeno s potrebama gospodarstva i pridonijeti zapošljivosti mladih.

STEM i informatičko opismenjavanje

Planira se uvođenje novih smjerova poput **prirodoslovne gimnazije** koja će dopuniti postojeće smjerove (opća, jezična i prirodoslovno-matematička gimnazija) te osigurati specijalizirano obrazovanje u području znanosti, tehnologije, inženjerstva i matematike. **Informatizacija i robotika:** Kroz suradnju s tehnološkim tvrtkama srednje škole će biti opremljene najmodernijom tehnologijom, uključujući opremu za robotiku i umjetnu inteligenciju, čime će se učenici pripremiti za buduće poslove u tehnološkim sektorima. **Civilni sektor:** uspostaviti kvalitetnu suradnju s udrugama i zajednicama udruga koje provode specifične aktivnosti za stjecanje posebnih znanja i vještina. Uspostaviti popis svih udruga i područje njihova rada kako bi bilo dostupnije školama. **Učenički domovi:** proširiti i poboljšati kapacitete učeničkih domova kao i razinu opremljenosti kako bi se učenicima osigurala pristupačnost u školama kojih nema na području vlastitog grada, kao što je to Medicinska škola Pula, Škola primijenjenih umjetnosti Pula, gimnazija i strukovna škola Jurja Dobrile u Pazinu i poljoprivredna škola u Poreču.

Naš cilj je unaprijediti srednjoškolsko obrazovanje kroz uvođenje novih smjerova, modernizaciju nastavnih sadržaja i poboljšanje uvjeta za učenike kao i dostupnost prilika za obrazovanje.

Modernizacija srednjoškolskog obrazovanja

Radit će se na novim programima i modernizaciji postojećih kurikuluma u srednjim školama usklađenih s potrebama tržišta rada. Uključivanjem novih tehnologija, interdisciplinarnih projekata i suradnje s gospodarstvom, srednje škole će provoditi inovativne obrazovne metode koje potiču učenike na **kreativno razmišljanje, timski rad i rješavanje problema**. Primjena **umjetne inteligencije, virtualne stvarnosti** i drugih naprednih tehnologija omogućit će modernizaciju nastavnog procesa.

Poticat će se srednje škole da razvijaju sustav suradnje s fakultetima, posebno u STEM područjima, medicini i kreativnim industrijama. Kako bi se učenicima omogućilo ranu uključenost u istraživačke projekte i prakse, čime ih se može bolje pripremiti za nastavak obrazovanja na visokoškolskim institucijama. Uz to, poticati će se srednje škole da uspostave čvršće veze s lokalnim gospodarstvom, omogućavajući učenicima radnu praksu i sudjelovanje u stvarnim projektima kroz **dualno obrazovanje**. Time će učenici dobiti potrebna iskustva, a lokalne tvrtke će osigurati kvalificiran kadar prema vlastitim potrebama.

Sufinanciranje obrazovanja deficitarnog kadra: Jedan od načina za smanjenje troškova i osiguravanje potrebnih stručnjaka bit će sufinanciranje studenata koji se obrazuju u deficitarnim zanimanjima, kao što su elektrotehnika, strojarstvo i medicinske znanosti. Osim financijske potpore tijekom obrazovanja, mladim stručnjacima će se pomoći u rješavanju **stambenih pitanja** kroz subvencionirane stanove ili povoljne stambene kredite čime će se motivirati da ostanu raditi u Istri.

Naš cilj je uskladiti kurikulume s potrebama tržišta rada, integraciju novih tehnologija i inovativnih obrazovnih metoda te jačanje suradnje s gospodarstvom i fakultetima.

Razvoj studijskih programa

u suradnji sa Sveučilištem i Istarskim veleučilištem, poticat će se razvoj novih studijskih programa usmjerenih na digitalne tehnologije, IT, zelene tehnologije i održivu energiju, prilagođenih potrebama tržišta rada. Interdisciplinarni studiji, poput zelenih tehnologija, digitalnih inovacija i biotehnologije, omogućit će studentima stjecanje širokog spektra vještina. Na taj način jačat će se deficitarni kadar, sa fokusom na elektrotehnicu, strojarstvu, zdravstvenim znanostima i IT sektoru. U suradnji s gospodarstvom i javnim sektorom, osigurat će se stipendije i sufinanciranje obrazovanja za ta zanimanja. Studijski programi kreirat će se u partnerstvu s vodećim tvrtkama, temeljeno na analizi potreba tržišta rada. Poslodavci će sudjelovati u definiranju ishoda učenja, oblikovanju kolegija i osiguravanju praktične nastave, čime će se povećati zapošljivost studenata i kvaliteta kadrova za gospodarstvo. Sveučilište i Veleučilište poduprijet ćemo dodatnim studentskim domom kako bi studiranje u Istri bilo moguće svima u Istri, ali i izvan nje.

Naš cilj je poticati razvoj studijskih programa usmjerenih na digitalne i zelene tehnologije, IT i održivu energiju u suradnji sa Sveučilištem i Istarskim veleučilištem, prilagođenih potrebama tržišta rada.

Uvođenje studija medicine u Puli

Uvođenje studija medicine u Puli predstavlja strateški cilj za regiju čime će se Pula pozicionirati kao regionalni centar za obrazovanje medicinskog kadra, istraživanja i razvoj zdravstvenih usluga. Razvoj studija medicine bit će usko povezan s jačanjem znanstvene i istraživačke baze, a suradnja s Općom bolnicom u Puli koja će prerasti u KBC omogućit će studentima medicinskih znanosti stjecanje praktičnih vještina kroz praksu u stvarnom okruženju. Ovaj program će također podržati medicinsko istraživanje, osobito u specijaliziranim područjima poput gerijatrije, rehabilitacije i prevencije bolesti, uz potporu lokalnih zdravstvenih ustanova i međunarodnih partnera.

Naš cilj je pozicionirati Pulu kao regionalni centar za obrazovanje medicinskog kadra, istraživanje i razvoj zdravstvenih usluga.

Centri izvrsnosti u znanosti

Uspostavljanje znanstvenih centara izvrsnosti u područjima kao što su digitalne tehnologije, ekološka proizvodnja hrane, turizam i zelene tehnologije bit će ključno za poticanje istraživačke izvrsnosti i inovacija u regiji. Centri će okupljati vodeće znanstvenike i surađivati s lokalnim industrijama na zajedničkim projektima, čime će se omogućiti brži transfer znanja iz znanstvenih institucija u gospodarstvo. Kroz suradnju s gospodarstvom, centri će biti usmjereni na primijenjena istraživanja s konkretnim rezultatima koji mogu doprinijeti razvoju gospodarstva, što uključuje projekte u poljoprivredi, turizmu, obnovljivim izvorima energije i digitalnim uslugama. Centri će poticati interdisciplinarne projekte, gdje će studenti različitih studijskih programa, od tehničkih do društvenih znanosti, zajednički raditi na razvoju inovacija, pružajući nove perspektive i rješenja za realne gospodarske izazove.

Naš cilj je uspostaviti znanstvene centre izvrsnosti u područjima digitalnih tehnologija, ekološke proizvodnje hrane, turizma i zelenih tehnologija kako bi se potaknula istraživačka izvrsnost i inovacije u regiji.

Razvoj inovacija i start-up ekosustava

Osnivanje tehnoloških parkova i start-up centara ključan je korak prema stvaranju inovativnog sustava u Istri. Inkubatori će surađivati sa Sveučilištem u Puli i Istarskim veleučilištem i industrijom, potičući mlade inovatore da razvijaju nove tehnologije i proizvode u području digitalne transformacije, održive energije i biotehnologije. Ovaj model suradnje između akademske zajednice i industrije pružit će studentima priliku za sudjelovanje u poduzetničkim projektima, čime će se povećati njihova zapošljivost, a lokalno gospodarstvo dobiti pristup inovativnim rješenjima i novim tehnologijama. Studentima će se pružiti podrška u vidu mentorskih programa koji će ih povezati s uspješnim lokalnim startup-ovima, kako bi im se omogućila praksa i prijenos poduzetničkog znanja.

Naš cilj je osnivanje tehnoloških parkova i start-up centara koji će poticati inovacije i suradnju između akademske zajednice i gospodarstva.

Znanstveno-inovacijski kampus Istre

Izgradnja i razvoj znanstveno-inovacijskog kampusa koji će objediniti istraživačke centre, fakultete i tehnološke parkove. Kampus će se fokusirati na interdisciplinarna istraživanja u područjima digitalnih tehnologija, održive energije, biotehnologije i medicinskih znanosti. Osnivanje znanstveno-inovacijskog kampusa pružit će modernu infrastrukturu za istraživačke projekte, edukaciju i suradnju između znanstvenih institucija i industrije. Kampus će objediniti istraživanje, obrazovanje i razvoj novih tehnologija u područjima kao što su IT, zelene tehnologije i medicinska istraživanja. Osim toga, kampus će služiti kao platforma za umrežavanje znanstvenika, studenata i poduzetnika kroz zajedničke projekte i inovacije. Svi budući projekti i studijski programi u vezi s tehnologijama bit će usmjereni na održive prakse

i zelene tehnologije, osiguravajući da Istra postane lider u implementaciji inovacija koje smanjuju ekološki otisak.

Naš cilj je povećati kvalitetu visokog obrazovanja, potaknuti inovacije i istraživanja te omogućiti snažnije povezivanje akademske zajednice s gospodarstvom.

Dvojezično obrazovanje za budućnost Istre

Razvoj i unapređenje dvojezičnih obrazovnih programa u vrtićima, osnovnim i srednjim školama. Projekt uključuje uvođenje dodatnih jezičnih radionica, osiguravanje stručnih nastavnika i poticanje učenja talijanskog jezika kroz suradnju s obrazovnim institucijama u Italiji.

Naš cilj je očuvati i jačati dvojezičnost kao kulturno bogatstvo Istre te osigurati visoku razinu obrazovanja na oba jezika.

Mladi i demografska obnova

Potrebno je osigurati kvalitetne životne uvjete za mlade kako bi ostali živjeti i raditi u Istri. Područje mladih bavi se ključnim pitanjima koja utječu na mlade osobe u Istarskoj županiji, analizirajući četiri glavna izazova: stambeno pitanje, zapošljavanje, obrazovanje i zdravlje. Iako Istra nudi bolje uvjete života u odnosu na ostatak Hrvatske, mladima i dalje prijete brojni problemi koji zahtijevaju hitnu pažnju. Razmatraju se problemi i društvene promjene i prijedloge za moguća rješenja koja bi mogla poboljšati kvalitetu života mladih i omogućiti im aktivno sudjelovanje u društvenom i gospodarskom životu.

Ciljevi

- Rješavanje stambenog pitanja mladih
- Povećanje zapošljivosti kroz mentorstvo i prakse
- Razvoj programa za aktivno uključivanje mladih u društvo
- Poticanje poduzetništva među mladima
- Razvoj sportskih i kulturnih sadržaja

Izrada stambene politike Istarske županije

U suradnji s JLS izradit će se županijska stambena politika koja će uključivati lokacije na području Istre za izgradnju javnih stanova za dugoročni najam mladima po povoljnim uvjetima, uvođenje modela stambenih zadruga i prenamjena neiskorištenih javnih prostora u stanove. Projekt uključuje i poticaje za mlade obitelji kroz subvencionirane kredite i davanje zemljišta za gradnju uz povoljne uvjete. Stambena politika mora biti sustavna tako da ćemo proširiti ovlasti upravnog odjela za prostorno uređenje i gradnju na stambenu politiku kako bi pružili sustavno rješavanje problema i podršku općinama i gradovima u provedbi.

Naš cilj je osigurati mladima stambenu sigurnost, smanjiti odlazak iz Istre i omogućiti dugoročno rješavanje stambene krize.

Mentorstvo i prakse za bolju budućnost

Razvoj sustava mentorstva i praksi u suradnji s poduzećima, javnim institucijama i udrugama. Projekt uključuje obvezne stručne prakse za srednjoškolce i studente, mentorske programe sa stručnjacima iz različitih sektora te financijske poticaje poduzetnicima koji zapošljavaju mlade bez iskustva.

Naš cilj je povećati zapošljivost mladih kroz stjecanje praktičnih znanja i omogućiti im lakši prijelaz iz obrazovanja na tržište rada.

Aktivni mladi – program sudjelovanja u zajednici

Osnivanje županijske platforme za mlade koja će omogućiti uključivanje u donošenje odluka, sudjelovanje u volontiranju, organizaciju društvenih projekata i inicijativa. Projekt uključuje radionice, simulacije rada lokalne vlasti i programe građanskog aktivizma.

Naš cilj je poticati aktivno sudjelovanje mladih u društvenim i političkim procesima te jačati njihovu ulogu u zajednici.

Inovacijski Hub za mlade poduzetnike

Osnivanje centra za mlade poduzetnike koji će pružati infrastrukturnu, mentorsku i financijsku podršku za razvoj start-upova i inovativnih poslovnih ideja. Hub će uključivati coworking prostore, edukacijske programe, umrežavanje s investitorima i pristup EU fondovima. Fokus će biti na digitalnim tehnologijama, zelenoj ekonomiji i kreativnim industrijama.

Naš cilj je poticati poduzetništvo među mladima, osigurati im resurse za razvoj održivih poslovnih modela i stvoriti novo tehnološko-inovacijsko središte u Istri.

Mladi u pokretu – sportska i kulturna infrastruktura

Izgradnja novih sportskih i kulturnih sadržaja prilagođenih mladima, uključujući skate parkove, umjetničke ateljee, glazbene studije i multifunkcionalne dvorane. Projekt uključuje i poticanje besplatnih sportskih i umjetničkih radionica te organizaciju festivala i manifestacija za mlade.

Naš cilj je omogućiti mladima kvalitetne sadržaje za rekreaciju, kreativni razvoj i zdrav način života.

Djeca gdje su roditelji - otvaranje vrtića u suradnji s gospodarskim subjektima

Po uzoru na grad Poreč, uspostaviti će se program novih dječjih vrtića u suradnji sa srednjim i velikim poduzećima kako bi se roditeljima omogućilo čuvanje djece vrtićke dobi u njihovoj blizini.

Naš cilj je osigurati mjesto u vrtiću za svako dijete vrtićke dobe u Istri i dati roditeljima siguran i pouzdan sustav skrbi o njihovom djetetu dok se oni posvećuju svojim poslovima.

Zdravstvo i socijalna skrb

Unaprjeđenje zdravstvenog sustava i socijalne skrbi ključno je za dugoročnu kvalitetu života u Istri, a predstavlja ključnu strategiju za unaprjeđenje zdravstvene i socijalne politike u Istri, s ciljem osiguravanja boljih uvjeta života svih građana. Osnovne smjernice ovog programa uključuju unaprjeđenje preventivnih mjera, jačanje socijalne sigurnosti i poboljšanje dostupnosti socijalnih usluga.

Program se temelji na dosadašnjim uspjesima, ali i na prepoznavanju novih izazova, poput **starenja stanovništva i povećane potražnje za zdravstvenom i socijalnom skrbi**. Fokus će biti na decentralizaciji usluga, poticanju zdravih životnih stilova te osiguravanju kvalitetne skrbi za ranjive skupine, uključujući starije osobe i osobe s invaliditetom. Cilj je daljnje unaprjeđenje kvalitete života i socijalne kohezije u Istri.

Temeljne postavke zdravstvene i socijalne politike IDS-a:

1. Zdravstveni i socijalni sustav moraju ostati u najvećoj mjeri **javni sustavi**, dostupni svim građanima – mi razumijemo da dobro zdravlje i socijalna sigurnost građana treba ostati u središtu interesa i djelovanja politike
2. Zdravstveni i socijalni sustav trebaju u najvećoj mjeri biti **decentralizirani** sustavi
3. **Preventivni programi** trebaju imati centralno mjesto, i to na stvarnoj a ne deklarativnoj razini.

U protekle dvije godine zdravstveni i socijalni sustav prošli su kroz značajnu centralizaciju, kojoj se IDS snažno protivio. **Centralizacija općih bolnica, centralizacija centara za socijalnu skrb, centralizacija obiteljskih centara** .. Upravljačka prava nad općim bolnicama, uključujući pulsku, preuzela je država, dok su prvotne namjere uključivale i specijalne bolnice te zavode. Ugašeni su centri za socijalnu skrb i obiteljski centri, te zamijenjeni centraliziranim ustanovama s podružnicama, što otežava lokalno prilagođavanje i donošenje odluka.

Sustav socijalne skrbi treba ići u smjeru daljnje decentralizacije te socijalna skrb treba biti što bliža građanima, a osnivanje jedne ustanove na razini RH umjesto dosadašnjih centara za socijalnu skrb predstavlja još jaču centralizaciju što može biti svojevrsna „kočnica“ razvoja u skladu sa lokalnim specifičnostima.

Ciljevi

- Povećanje dostupnosti zdravstvenih usluga
- Razvoj palijativne skrbi i domova za starije
- Prevencija i edukacija o zdravlju
- Unaprjeđenje mentalnog zdravlja
- Jačanje infrastrukture zdravstvenih ustanova

Savjetovališta za mlade i obitelji diljem Istre

Savjetovališta za mlade i obitelji uspostaviti će se diljem Istre, što je moguće bliže korisnicima usluga – obiteljima. Ciljevi djelovanja Savjetovališta:

- Zaštita mentalnog zdravlja djece i mladih
- Podrška roditeljstvu
- Psihosocijalna podrška
- Psihološka podrška i mobilni timovi
- Savjetodavne, edukativne i preventivne usluge
- Prevencija ovisnosti (rano pijeње mladih, droge, video-medijske ovisnosti, klađenje i kockanje)
- Prevencija nasilničkog ponašanja (nasilje u mladenačkim vezama, rodno uvjetovano nasilje, vršnjačko nasilje.....)

Naš cilj je uspostaviti mrežu savjetovališta diljem Istre kako bi se osigurala lako dostupna, stručna i pravovremena podrška djeci, mladima i obiteljima u očuvanju mentalnog zdravlja i prevenciji rizičnih ponašanja.

Obiteljski centar Istarske županije

Osnivanje jednog Obiteljskog centra za cijelu državu potrebe današnjih obitelji u krizi sigurno neće biti kvalitetno riješene, već bi kvalitetnije prepoznavali i rješavali obiteljski centri kao samostalne pravne osobe, koji bi djelovali na nivou županija, te bi u ostalim gradovima u županijama imali svoje podružnice, čim bliže mjestu stanovanja posebno obitelji u riziku. Nije isto živjeti u velikom gradu u kojem su npr. usluge savjetovanja obiteljima na raspolaganju ili pak do savjetovališta putovati 40 ili 50 kilometara. Na taj bi način obitelji koje trebaju usluge obiteljskih centara, a takvih je svakim danom u našem društvu sve više, mogle lakše riješiti svoje potrebe. S druge strane, u partnerstvu s lokalnom i regionalnom vlasti, obiteljski bi centri mogli razvijati programe koji obitelji s tog područja najviše trebaju.

Naš cilj je osigurati dostupne, kvalitetne i prilagođene usluge podrške obiteljima na lokalnoj razini, posebno onima u riziku.

Poticanje zdrave prehrane i tjelesne aktivnosti kod djece i mladih

Svjetska zdravstvena organizacija definira zdravlje kao stanje fizičkog, mentalnog i socijalnog blagostanja, a ne samo odsustvo bolesti. Očuvanje dobrog zdravlja, sprječavanje bolesti i promicanje zdravih životnih stilova od velike je važnosti za svakog pojedinca, ali i za društvo u cjelini. Promoviranje zdravih životnih stilova (nepušenje, pravilna prehrana, održavanje zdrave tjelesne težine, umjerena konzumacija alkohola, redovita tjelesna aktivnost, redovit

odmor i spavanje, nošenje sa stresom, oralna higijena, nekorištenje opojnih droga, odgovorno seksualno ponašanje) posebno je važno među djecom i mladima.

Stoga će se intenzivirati aktivnosti na promociji zdrave prehrane i tjelesne aktivnosti te prevenciji debljine u svim dobnim skupinama, a posebno kod djece.

Projekti promocije zdrave prehrane:

- Zdrava prehrana za djecu uz uporabu lokalnih proizvoda: „Zdrava prehrana za djecu i mlade – zdrava budućnost Istre“
- Provođit će se programi za borbu protiv pretilosti kod djece i mladih: „Sprječimo epidemiju pretilosti kod djece i mladih – zdrava budućnost Istre“

Naš cilj je unaprijediti zdravlje svih dobnih skupina, s posebnim naglaskom na djecu i mlade, kroz promociju zdravih životnih navika i prevenciju bolesti.

Centar za kronične nezarazne bolesti

Daljnji rad na prevenciji kroničnih nezaraznih bolesti koje je moguće tretirati ne samo medikamentima, već i pravilnim životnim stilom (tzv. Lifestyle medicina) kao sustavom koji je efikasan i dostupan za pacijente, a u isto vrijeme jeftin za društvo, naglasak je razvoja zdravstvene politike na lokalnoj i regionalnoj razini u narednom periodu. Ovaj vid preventivnog djelovanja tretira direktno uzročne životne navike, od pacijenta traži promjene ovih navika, pri čemu je tretman uvijek dugoročan. Pacijent je aktivni partner u tretmanu, a liječnik je koordinator cijelog tima zdravstvenih radnika.

Naš cilj je prevencija i smanjenje učestalosti kroničnih nezaraznih bolesti kroz promicanje zdravih životnih navika i ranu intervenciju.

Posebni programi Centra za kronične nezarazne bolesti:

1. Promicanje kretanja i tjelesne aktivnosti za sve – Zajednička online platforma: Tjelesna aktivnost i kretanje u Istri

Razvit će se zajednička online platforma radi umrežavanja i vidljivosti rekreativnih događanja za građane, kako bi se promovirala tjelesna aktivnost, liječila i prevenirala debljina. U promotivno-rekreativne događaje uključit će se djecu i odrasle osobe s invaliditetom. U lokalnim zajednicama stimulirat će se daljnji razvoj redovitih rekreativnih aktivnosti za sve dobne skupine. Razvijat će se, uz podršku lokalne zajednice, rekreativne školske izvannastavne aktivnosti za svu djecu s posebnim psihološkim pristupom te naglaskom na uključivanje djevojaka (koje u pubertetu smanjuju tjelesnu aktivnost) i pretile djece i mladih. U većim gradovima bit će organizirana korektivna gimnastika za djecu u cilju liječenja deformiteta i nepravilnog držanja kao jednog od vodećih poremećaja među školskom djecom.

2. Promocija nepušenja i podrška prestanku pušenja „Istra bez pušačkog dima“

Promovirat će se nepušenje kao zdrav životni stil te ukazivati na štetnost pušenja u razvoju kroničnih nezaraznih bolesti. Istra je na petom mjestu po udjelu pušačica i na desetom mjestu

po udjelu muških pušača u populaciji. Pušenje **udvostručuje** rizik od umiranja zbog bolesti srca i krvnih žila, a 30 do 40% svih smrti od ishemične bolesti srca povezuje se s pušenjem. Također je glavni rizični čimbenik za razvoj mnogih sijela raka. U razvijenim zemljama pušenje je odgovorno za više od 80% raka pluća. Kod novooboljelih osoba muškog spola rak bronha i pluća je vodeće sijelo raka (18,0%), a kod žena je na četvrtom mjestu (10,8%). Rak pluća je i dalje bolest s lošom prognozom. Promovirat će se uključivanje u program ranog otkrivanja raka pluća za pušače. Organizirat će se individualni i grupni rad na prestanku pušenja, tzv. škole nepušenja kao i call centar za podršku osobama koje žele prestati pušiti.

3. Promocija spolnog zdravlja mladih i ravnopravnosti spolova: „Spolno zdravlje mladih – zdrav, ravnopravan i sretan život“

Vizija koju želimo postići: mladima oba spola omogućena podrška u razvoju punog spolnog zdravlja, u kojoj su ljudska prava na spolno zdravlje poštovana, zaštićena i ostvarena, u kojoj zdravstvo u suradnji s drugim sustavima radi na smanjenju nejednakosti u spolnom zdravlju. Seksualna aktivnost sa sobom nosi i rizike u vidu spolno prenosivih bolesti, kao i psiholoških i emotivnih problema. Primarna prevencija će se nastaviti provoditi kroz multidisciplinarna Savjetovališta za spolno zdravlje mladih Zavoda za javno zdravstvo Istarske županije (ZZIZIŽ). Savjetovališta će provoditi edukacije ciljanih skupina (mladih i odraslih pomagača) te pružati potporu i savjete mladima u svrhu prevencije i poboljšanja spolnog zdravlja.

4. Programi namijenjeni prevenciji i ranom otkrivanju malignih bolesti

Podaci govore o porastu incidencije raka u Istri te je potrebno intenzivirati rad na prevenciji i ranom otkrivanju malignih bolesti, pri čemu je pravovremeno obavljanje preventivnih pregleda od velike važnosti te je potreban kontinuirani rad na podizanju svijesti o važnosti preventivnih pregleda te unapređenju ovih programa.

Mobilni timovi za djecu s teškoćama u razvoju

Osnivanje mobilnih timova u kojima će biti zaposleni stručnjaci za pružanje rane intervencije i psihosocijalne podrške djeci s teškoćama u razvoju i razvojnim rizicima te njihovim obiteljima za svrhu ima povećati uključenost u društvo djece s teškoćama u razvoju. Isto tako cilj je unaprijediti kvalitetu života djece predškolske i osnovnoškolske dobi s razvojnim rizicima i omogućiti bolju ravnotežu obiteljskog i poslovnog života članova njihovih obitelji pružanjem usluge u njihovom mjestu stanovanja, čime se smanjuje trajanje izostanaka s posla članova obitelji i povećava vrijeme raspoloživo za sve članove obitelji. Uključivanje djece s teškoćama u razvoju u redovan sustav odgoja i obrazovanja proizlazi iz načela rane intervencije kako bi se smanjile predrasude prema djeci s teškoćama te razvio pozitivan stav unutar društvene zajednice.

Naš cilj je povećanje dostupnosti i unapređenje kvalitete rane intervencije i psihosocijalne podrške u zajednici na području Istarske županije

Istarska mreža usluga za starije – osnivanje Fonda solidarnosti

Osnovat će se istarska mreža usluga za starije, te Fond solidarnosti u koji bi određeni postotak izvornih proračunskih prihoda uplaćivale sve jedinice lokalne i regionalne samouprave i iz kojeg bi se sufinancirale različite usluge za starije, od izgradnje domova za starije (što predstavlja manje ulaganje u odnosu na sufinanciranje smještaja) i sufinanciranje smještaja, usluge poludnevnih i cjelodnevnih boravaka te pomoći u kući.

Istarska mreža usluga za starije će obuhvaćati:

1. Sve istarske Domete za starije
2. Cjelodnevne i poludnevne boravke za starije (organizirana skrb za starije osobe u trajanju od 6-10 sati dnevno uz organiziran prijevoz, prehranu, njegu i zdravstvenu skrb) – mogućnost organiziranja za područje grada/općine ili nekoliko gradova/općina zajedno
3. Pomoć u kući (dostava toplog obroka, pomoć u obavljanju kućanskih poslova i higijene i njege korisnika, dostava lijekova, obavljanje manjih popravaka u kućanstvu i sl.)
4. Učilište za treću životnu dob (organiziranje tečajeva stranih jezika, kreativnih radionica i sl.)
5. Klubovi za starije – organizirano slobodno vrijeme za starije osobe

Naš cilj je uspostaviti sustavne i održive mreže socijalnih usluga za starije osobe u Istri kako bi se poboljšala kvaliteta njihova života.

Istarski centar za zaštitu i spašavanje

Realizirat ćemo naš projekt kojim ćemo objediniti lokaciju žurnih službi u Puli i Istri, čime ćemo omogućiti napredne prostorne i tehničke uvjete za rad: Javne vatrogasne postrojbe Pula, Vatrogasne zajednice Istarske županije sa Službom civilne zaštite, Nastavnog zavoda za hitnu medicinu Istarske županije i ispostave Hitne medicine Pula, Hrvatske Gorske službe spašavanja – Stanica Pula i Društva Crvenog križa Istarske županije.

Iz centra će se upravljati integriranim sustavom svih službi i organizacija područja Istarske županije kod velikih nesreća i mogućih katastrofa svih vrsta.

Uz novu opremu za istarsko vatrogastvo i civilnu zaštitu Istarske županije nastavit ćemo podizati razinu djelotvornosti sustava zaštite i spašavanja te sigurnost građana, gospodarstva i svih djelatnosti u Istri.

Ulagat ćemo u ljude, volontere i profesionalce da budu spremni i obučeni za svaku situaciju.

Razvijat ćemo sustav kod iznenadnog onečišćenja mora i voda kao i sustav vatrogastva na moru kroz nabavu plovila, opreme i obuku ljudi.

Naš je cilj omogućiti učinkovitije upravljanje u kriznim situacijama te podići razinu sigurnosti građana i svih djelatnosti u Istri.

SVOJA ISTRA - AUTENTICA ISTRIA

Održivi razvoj i zaštita okoliša Istre

Istarska županija treba uskladiti gospodarski rast s očuvanjem okoliša i društvenim razvojem. Cilj je postići ravnotežu između urbanizacije, turizma i zaštite prirodnih resursa.

Ciljevi

- Zaštita obale od prekomjerne gradnje i betonizacije
- Razvoj unutrašnjosti Istre kroz održivi turizam i ekološku poljoprivredu
- Proizvodnju svoje hrane
- Povećanje korištenja obnovljivih izvora energije
- Uvođenje strožih mjera protiv bespravne gradnje
- Unapređenje gospodarenja otpadom i kružnog gospodarstva
- Očuvati autentični istarski tip gradnje

Edukacija i osvještavanje o održivom razvoju

Osnova svakog dugoročnog razvoja počinje s obrazovanjem mladih naraštaja. Bez temeljite edukacije o ekologiji, reciklaži i zaštiti okoliša, teško je zamisliti društvo koje razumije važnost očuvanja resursa. Ekološka svijest mora biti dio svakodnevnog života, od vrtića, preko osnovne i srednje škole, pa sve do fakulteta. Edukacija u školama i vrtićima treba uključivati različite praktične ekološke programe kao i jasnu komunikaciju značaja klimatskih promjena. Kroz različite aktivnosti poput recikliranja, sadnje drveća i boravka u prirodi, djeca će učiti o važnosti očuvanja prirodnih resursa i održivosti.

Preporuka: Pojačati integraciju ekoloških tema u obrazovni sustav, kroz sve razine školstva, te poticati terenske aktivnosti u prirodi.

Naš cilj je stvaranje svjesne generacije koja će prepoznati izazove održivog razvoja i klimatskih promjena te aktivno doprinosti očuvanju okoliša.

Zaštita obale od prekomjerne gradnje i betonizacije

Istarska obala je jedno od najvrjednijih prirodnih blaga regije, ali i najugroženije područje. Prekomjerna gradnja uz obalu, tzv. "apartmanizacija", ne samo da je narušila ljepotu krajobraza, već i trajno uništava osjetljivi ekosustav. Sve više plaža postaje betonizirano, a nekontrolirana privatizacija/prodaja nekretnina prijeti smanjenju javnih prostora. Da bi se zaštitila prirodna ljepota Istre, potrebno je hitno uspostaviti prostorne planove nove generacije koji će strogo kontrolirati izgradnju u obalnom pojasu kao i ukupno širenje turističkih i građevinskih područja. Uz to, potrebno je preusmjeriti razvoj turizma prema unutrašnjosti Istre, gdje se nalaze neiskorišteni potencijali za razvoj ekoturizma i ruralnih destinacija. Time bi se rasteretila obala, a unutrašnjost bi dobila novi ekonomski impuls.

Preporuka: Strogo ograničiti izgradnju uz obalu i poticati razvoj turizma u unutrašnjosti.

Naš cilj je očuvati prirodne resurse i stvoriti ravnotežu između razvoja i zaštite okoliša, kako bi Istra dugoročno zadržala svoju privlačnost.

Zaštita prirodnih resursa – mora, zraka, tla i vode

Prirodni resursi, poput mora, zraka, tla i vode, ključni su za dugoročni razvoj Istre. Potrebno je modernizirati infrastrukturu za pročišćavanje otpadnih voda u svim priobalnim gradovima, osigurati bolji sustav gospodarenja otpadom i povećati standarde u industriji kako bi se smanjilo zagađenje zraka. Bespravna gradnja mora se zaustaviti jer ona direktno ugrožava poljoprivredna zemljišta i šumske površine. Šume i poljoprivredna zemljišta ne smiju biti prepušteni nekontroliranoj urbanizaciji. Njihovo očuvanje osigurava bioraznolikost i dugoročnu održivost ekosustava.

Preporuka: Poboljšati sustave zaštite okoliša, modernizirati podjednako sva postrojenja za pročišćavanje otpadnih voda na području regije i strože kontrolirati industrijske emisije.

Naš cilj je očuvanje prirodnih resursa i smanjenje negativnih utjecaja na okoliš kako bi se osigurala kvaliteta života i razvoj održivog turizma.

Borba protiv bespravne gradnje

Bespravna gradnja postala je ozbiljan problem u Istri, posebno na poljoprivrednim i šumskim zemljištima. Ovakva gradnja narušava prirodnu ravnotežu i devastira krajolik, dok je legalizacija bespravno izgrađenih objekata potaknula na daljnje nepoštivanje zakona. Da bi se spriječila daljnja degradacija prostora, potrebno je osnažiti lokalne vlasti u nadzoru i kontroli građevinskih aktivnosti te uvesti strože kazne za bespravne graditelje. Također, potrebno je zakonski osigurati da bespravna gradnja više ne može biti legalizirana.

Preporuka: Nastaviti jačati ovlasti lokalnih vlasti kroz komunalne službe u borbi protiv bespravne gradnje i uvesti kaznene odredbe za prekršitelje.

Naš cilj je Očuvati prirodna i poljoprivredna zemljišta te ZAUSTAVITI bespravnu gradnju u Istri.

Poticanje autentične istarske gradnje

Moderne trendove u arhitekturi trebamo moći prihvatiti, ali ne pod cijenu narušavanja naše autentične arhitekture i vizure. Gradnja nekretnina mora biti u skladu sa estetikom prostora, povijesti i tradicije gdje se ona gradi. Stoga, zalagat ćemo se za poticanje i promoviranje autentične istarske gradnje te poduprijeti gradove i općine u provedbi programa poticanja tipične istarske gradnje. Ravnim krovovima ipak nije mjesto u povijesnim jezgrama gradova i općina.

Naš cilj je očuvati istarski duh u gradnji tako da ona poštuje istarsku tradiciju i povijest.

Revitalizacija ruralnih područja i poticanje ekološke poljoprivrede

Unutrašnja Istra ima neiskorišteni potencijal u razvoju ekološke poljoprivrede i turizma. Očuvani krajolik i ekološka poljoprivreda mogu postati glavni motor razvoja ruralnih područja. Potrebno je poticati mlade poljoprivrednike i osigurati im pristup zemljištima, financijsku podršku i stručnu pomoć kako bi proizveli ekološku hranu. Daljnji razvoj ekoturizma, agroturizma i malih poljoprivrednih gospodarstava doprinijet će očuvanju ruralne Istre, smanjiti pritisak na obalni turizam i otvoriti nova radna mjesta.

Preporuka: Poticati razvoj ekološke poljoprivrede i ruralnog turizma, osigurati financijske poticaje za mlade poljoprivrednike.

Naš cilj je revitalizirati unutrašnjost Istre kroz razvoj ekološke poljoprivrede i turizma te osigurati ekonomski održiv ruralni razvoj.

Razvoj poljoprivrede u Istarskoj županiji

Poljoprivreda u Istarskoj županiji suočava se s padom proizvodnih površina u mnogim sektorima, osim maslinarstva, dok je stočarstvo zabilježilo smanjenje broja stoke. Međutim, Istra je prepoznata po svojim autohtonim proizvodima poput Istarskog pršuta, maslinovog ulja, goveda Boškarina i tartufa, koji su ključni za turističku ponudu i brend regije. Istra se suočava s izazovima poput smanjenog interesa mladih za poljoprivredu, niske konkurentnosti malih gospodarstava te nedostatne infrastrukture. Prioriteti uključuju očuvanje autohtonih pasmina, poticanje ekološke poljoprivrede, povećanje suradnje među proizvođačima i razvoj sektora ribarstva i akvakulture, uz jačanje povezanosti poljoprivrede i turizma.

Ciljevi:

- Brendiranje Istre kao Bio regije
- Povećanje produktivnosti i otpornosti poljoprivredne proizvodnje na klimatske promjene
- Jačanje konkurentnosti poljoprivredno-prehrambenog sektora povezivanjem poljoprivrednih proizvođača
- Obnova ruralnog gospodarstva i unaprjeđenje uvjeta života u ruralnim područjima
- Poticanje inovacija u poljoprivredno-prehrambenom sektoru, digitalizacija poljoprivrede
- Poticanje poljoprivrede, posebno stočarstva kao demografske politike ravnomjernog razvoja Istre zadržavanjem stanovništva u ruralnim područjima

Ključni projekti:

- Održavanje **Banke gena** kao dugotrajne garancije opstojnosti autohtonih pasmina
- Povezivanje poljoprivrednika te gradnja **regionalnog centra za distribuciju voća i povrća** bespovratnim sredstvima EU. Ovim projektom omogućit će se lokalnim OPG-ovima da svoje proizvode u Regionalnom distribucijskom centru

pripreme na način da se mogu distribuirati u turističke kapacitete, vrtiće, škole, bolnice i ugostiteljstvo, a moći će se planirati poljoprivredna proizvodnja s obzirom na planiranu i ugovorenu potražnju.

- Gradnja **regionalnog centra za preradu komine od maslina i vinove loze te zelenih ostataka** od rezidbe i održavanja zelenih površina, sredstvima EU
- Pokretanje **biotehnoških studija** na Istarskom veleučilištu
- Gradnja ribarske luke regionalnog značaja u uvali Zonka bespovratnim sredstvima EU

Kultura i zavičajnost

Kultura je duša zajednice, njezin identitet, snaga i prostor susreta različitosti. Ona nas povezuje s prošlošću, inspirira u sadašnjosti i otvara put prema budućnosti. U Istarskoj županiji kultura nije samo sektor, već način života koji je utkan u nasljeđe različitih jezika, tradicija i pogleda na svijet, pretočeno u živu svakodnevicu ljudi. Naša kulturna politika temelji se na inkluzivnosti, inovaciji i zavičajnosti. Vjerujemo da kultura mora biti dostupna svima, da mora rasti i mijenjati se s vremenom, ali uvijek ostati ukorijenjena u prostoru i ljudima koji je stvaraju. Prepoznajemo njezin potencijal u obrazovanju, društvenoj koheziji, gospodarskom razvoju i očuvanju identiteta.

Kultura u Istri je snažna kada je uključiva, kada potiče stvaranje, kada njeguje lokalno i gleda globalno. Na tom temelju nastavljamo graditi kulturnu politiku koja odgovara potrebama ljudi, osluškuje vrijeme u kojem živimo i s ponosom prenosi našu priču novim generacijama.

S ciljem jačanja kulturnog života u Istarskoj županiji, oslanjamo se na sljedeće strateške prioritete:

Očuvanje i prezentacija materijalne i nematerijalne baštine

Naša baština, ona materijalna i ona nematerijalna, temelj je identiteta Istre i ključna osnova za razvoj kulturnih politika koje povezuju prošlost, sadašnjost i budućnost. Smatramo da je briga o baštini ulaganje u zajednicu, u znanje, u kreativnost i u održivi razvoj. Zato u središte naše kulturne politike stavljamo sustavan i pažljiv rad na očuvanju, valorizaciji i suvremenoj prezentaciji istarske baštine kroz sljedeće prioritete:

- Nastavljamo obnovu kaštela na području Istarske županije (uključujući Rottu, Paz, Kršan i druge) čime stvaramo uvjete za novu valorizaciju tih povijesnih lokaliteta kao prostora edukacije, kulturne interpretacije i turizma.
- Dovršavamo projekt Kuće kaštela - Casa dei castelli u Momjanu, koja će postati interpretacijski centar posvećen kaštelima Istre. Paralelno razvijamo projekt „Putovi kaštela” (digitalno i sadržajno umrežavanje svih istarskih kaštela) s ciljem stvaranja inovativne, interaktivne kulturno-turističke mreže koja će povezati lokalne zajednice, kulturne aktere i posjetitelje.

- Završavamo obnovu ključnih muzejskih i povijesnih lokaliteta u suradnji s gradovima i institucijama: zgradu Arheološkog muzeja Istre u Puli, Malo rimsko kazalište te Povijesni i pomorski muzej Istre, sve kroz program ITU. Time omogućavamo suvremenije načine interpretacije baštine i bolju dostupnost građanima i posjetiteljima.
- Kroz projekt „Kvarat ure nematerijalne kulture”, u suradnji predškolskih i školskih ustanova s domovima za umirovljenike, prenosimo znanje, govor, tradiciju i sjećanja s generacije na generaciju, osnažujući osjećaj pripadnosti i kontinuiteta.
- Posebno podržavamo festivale koji oživljavaju zavičajne narative, poput Festivala „Šćorice” - festivala pričanja priča i kreativnosti koji je prvenstveno namijenjen djeci. Takvi programi jačaju lokalni identitet, promiču kreativno izražavanje i doprinose razvoju publike od najranije dobi.

Naš cilj je povezati lokalnu memoriju s globalnim pristupima interpretacije kulturne baštine, uvijek u suradnji s lokalnim zajednicama, udrugama, institucijama i kreativnim pojedincima. Baština u našem programu nije samo prošlost, već inspiracija za budućnost.

Jačanje i unapređenje kulturne infrastrukture

Kvalitetna i dostupna kulturna infrastruktura temelj je raznolikog i živog kulturnog života. Ona nije samo prostor za stvaranje i prezentaciju umjetnosti, već i prostori susreta, učenja, istraživanja i povezivanja zajednice. Ulaganjem u kulturnu infrastrukturu ulažemo u ravnomjerniji kulturni razvoj čitave Istre, stvaramo uvjete za kreativnost i profesionalizam te otvaramo vrata novim generacijama kulturnih stvaratelja.

Naši prioriteti u ovom području uključuju:

- Unaprjeđenje uvjeta rada Škole primijenjenih umjetnosti i dizajna u Puli, jedine škole tog profila u Istarskoj županiji. Poseban naglasak stavljamo na osnivanje novog multimedijalnog odjela, čime stvaramo temelj za suvremenu, inovativnu nastavu i jačamo ulogu Istre kao filmske regije. Ovaj odjel postaje produžetak aktivnosti Istarske filmske komisije te ključna točka u sustavnoj izgradnji kreativnih kompetencija mladih.
- Obnova sela Brankovići na Labinštini s ciljem njegovog pretvaranja u središte oživljene istarske povijesti. Fokus je na interpretaciji života u istarskom selu kroz obnovu tradicijskih kuća i radionica starih obrta, čime se čuva i oživljava znanje o nematerijalnoj baštini i stvaraju sadržaji za obrazovne i kulturno-turističke programe.

Pokrenut ćemo dva nova strateška projekta:

- „**Kuća istarske glazbe**”: mjesto susreta, istraživanja i prezentacije glazbenih tradicija Istre, ali i suvremene glazbene produkcije s naglaskom na zavičajnu komponentu.
- „**Muzej glagoljice**”: edukativni i interpretacijski centar posvećen glagoljaškoj baštini Istre, koji povezuje jezičnu, duhovnu i kulturnu dimenziju regionalnog identiteta s inovativnim muzeološkim pristupima.

Naš cilj je decentralizacija kulturne infrastrukture, ravnomjerniji razvoj svih dijelova Istre te stvaranje prepoznatljivog kulturnog identiteta regije koji uključuje i njeguje različitosti.

Promocija i unapređenje „Zavičajne nastave“

Zavičajna nastava nije samo obrazovni program, nego temelj oblikovanja identiteta, osjećaja pripadnosti i razumijevanja kulturne baštine. Kroz sustavno uključivanje zavičajnih sadržaja u odgojno-obrazovne procese potičemo djecu i mlade da upoznaju svoj kraj, cijene njegovu povijest, jezik, običaje i vrijednosti, te postanu aktivni nositelji i čuvari te baštine.

Naš fokus u ovom području obuhvaća sljedeće aktivnosti:

- Dovršetak i stavljanje u funkciju Središta izvrsnosti za društvene i tradicijske vrijednosti u Grimaldi, koje će postati ključno mjesto za edukaciju, koordinaciju i umrežavanje svih aktera uključenih u zavičajnu nastavu: od odgojno-obrazovnih ustanova, kulturnih udruga, gradova i općina, do pojedinaca koji doprinose očuvanju lokalne memorije. Grimalda će biti mjesto susreta znanja, prakse i kreativnosti, otvoreno za sve generacije.
- Izrada priručnika i didaktičkih materijala za program zavičajne nastave, koji će služiti kao alat učiteljima i nastavnicima u oblikovanju kvalitetnih i zanimljivih nastavnih sadržaja. Time sustavno uvodimo zavičajne teme u škole, jačamo lokalni kurikulum i omogućujemo mladima da kroz formalno obrazovanje razviju dublji odnos prema svome kraju.

Naš cilj je da zavičajna nastava, kao most između obrazovanja i kulture, ima ključnu ulogu u prenošenju vrijednosti, jezika, običaja i povijesnih znanja na nove generacije, čime osiguravamo trajnost i vitalnost istarskog identiteta u budućnosti.

Kreativnost, inovacije i jačanje kulturne produkcije

U središtu naše kulturne politike nalazi se poticanje stvaralaštva, podrška umjetnicima i razvoj kreativnih industrija. Istra ima izniman kulturni potencijal koji želimo osnažiti kroz suvremene, inovativne modele potpore produkciji i distribuciji umjetničkih i kulturnih sadržaja.

Naša vizija temelji se na stvaranju okruženja u kojem umjetnici imaju potrebnu podršku, prostor i publiku za djelovanje, a kulturni sektor se razvija kao važna razvojna i identitetska snaga regije.

Ključne aktivnosti uključuju:

- Pokretanje programa potpore umjetničkoj produkciji s lokalnom, zavičajnom tematikom, s ciljem očuvanja i reinterpretacije istarske kulturne baštine u suvremenom umjetničkom izrazu. Time povezujemo tradiciju i inovaciju te otvaramo prostor za nova kulturna značenja.

- Osnivanje javnih i privatnih fondova za poticanje umjetničkog stvaralaštva, čime gradimo održive modele financiranja kulture te omogućujemo veću produkcijsku neovisnost i razvoj autentičnih umjetničkih inicijativa.
- Uvođenje modela simboličnog najma napuštenih i neiskorištenih prostora kulturnim i kreativnim subjektima (umjetnicima, udrugama, malim kulturnim poduzećima i nezavisnim stvarateljima). Ti prostori bit će prenamijenjeni u ateljee, galerije, prostore za izložbe, radionice ili kulturne manifestacije, čime aktiviramo neiskorištenu infrastrukturu i oživljavamo zajednice.
- Otvaranje coworking prostora za kreativne profesionalce, posebno u manjim sredinama, kao mjesta povezivanja, razmjene ideja i suradnje među akterima u kulturi, dizajnu, vizualnim umjetnostima, digitalnim medijima i srodnim područjima. Time stvaramo platforme za nove oblike rada i kulturnog poduzetništva.

Naš cilj je uvođenjem ovih mjera želimo potaknuti dinamičan, uključiv i suvremen kulturni ekosustav u Istri, koji osnažuje stvaraocce, povezuje zajednice i generira nove kulturne vrijednosti

Mladi i mediji - novi horizonti sudjelovanja

Mladi su nositelji budućnosti i ključni akteri kulturne promjene, oni nisu samo korisnici, već i pokretači kulturnih promjena. Kroz ove mjere otvaramo im prostor za izražavanje, preuzimanje odgovornosti i aktivno sudjelovanje u stvaranju kulturne stvarnosti Istre.

Ključni smjerovi djelovanja:

- Otvaranje i aktiviranje centara za mlade u svim dijelovima Istre, kojima će mladi samostalno upravljati. Ovi centri postaju prostori za kreativno izražavanje, radionice, edukacije, glazbene i filmske večeri, kao i mjesto susreta i zajedničkog stvaranja.
- Provedba posebnih natječaja u kulturi namijenjenih mladim stvarateljima, koji omogućuju financijsku i stručnu podršku njihovim projektima. Tako potičemo nove ideje, afirmaciju mladih umjetnika i njihovo uključivanje u kulturni život regije.
- Izrada koordiniranog plana pristupa medijima, posebno digitalnim platformama, s ciljem promicanja kulturnih projekata, identitetskih vrijednosti i lokalnih tema bliskih mladima. Kroz društvene mreže, video sadržaje, digitalne kampanje i suradnju s influencerima, kultura se komunicira jezikom novih generacija.
- Uvođenje ponude kazališnih i kulturnih programa za djecu i mlade u svim dijelovima Istre, kako bismo potaknuli ranu kulturnu pismenost, interes za umjetnost i dostupnost kvalitetnih sadržaja bez obzira na mjesto stanovanja.

Naš cilj je osnažiti njihov glas, interese i stvaralaštvo kroz pristupačne, suvremene i interaktivne kulturne sadržaje. Želimo kulturu približiti mladima, ali i omogućiti mladima da oblikuju kulturu po svojoj mjeri.

Kultura i turizam - sinergija identiteta i razvoja

U Istarskoj županiji kultura i turizam nisu odvojene sfere već se one međusobno nadopunjuju, stvarajući jedinstvenu ponudu koja spaja identitet, baštinu i doživljaj. Kultura obogaćuje turističku ponudu, dok turizam pruža mogućnosti za veću vidljivost, održivost i valorizaciju kulturnih sadržaja.

Naš pristup temelji se na stvaranju autentičnih kulturno-turističkih iskustava koja istovremeno poštuju lokalnu zajednicu, baštinu i okoliš:

- Razvijamo projekte kulturnih ruta poput „Putova kaštela“, koji na inovativan način povezuju kulturnu baštinu s turističkim doživljajem, kroz digitalnu prezentaciju, lokalne vodiče, interaktivne postavbe i događanja.
- Podržavamo manifestacije i festivale koji imaju kulturno-turistički potencijal, posebno one koji njeguju zavičajnu tematiku, multikulturalnost i autentičnost.
- Potičemo suradnju između kulturnog i turističkog sektora, kako bismo razvili zajedničke programe koji nude dodanu vrijednost posjetiteljima: od kulturnih itinerara, edukativnih programa, do gostovanja umjetnika i stvaranja prostora za kulturni turizam tijekom cijele godine.
- Razvijamo infrastrukturu i sadržaje koji istovremeno služe lokalnom stanovništvu i posjetiteljima, poput muzeja, interpretacijskih centara, kulturnih ruta i otvorenih kulturnih scena u povijesnim jezgrama gradova i ruralnim sredinama.

Naš cilj je da kultura postaje resurs održivog razvoja, a turizam sredstvo njezine promocije, dostupnosti i očuvanja. Vjerujemo u kulturu koja ne živi zatvorena u institucijama, već u dijalogu s ljudima, prostorom i vremenom u kojem se ostvaruje.

Inkluzivna i dostupna kultura za sve

Naša kulturna politika temelji se na uvjerenju da kultura mora biti dostupna svima, bez obzira na mjesto stanovanja, dob, fizičke mogućnosti, društveni status ili porijeklo. Kultura je zajedničko dobro i prostor susreta, a inkluzivnost njezina temeljna vrijednost. U tom duhu, predani smo stvaranju uvjeta za aktivno i ravnopravno sudjelovanje svih građana u kulturnom životu Istarske županije:

- Razvijamo publiku kroz kreativne radionice, programe kulturnog amaterizma i aktivno uključivanje zajednice, čime potičemo participaciju i osjećaj pripadnosti lokalnoj kulturnoj sceni.
- Osiguravamo informiranost građana o kulturnim sadržajima putem medija, društvenih mreža, oglašavanja u javnim prostorima i izravne promocije jer informacija je prvi korak prema sudjelovanju.
- Provodimo manifestaciju „Dani kulture i zavičajnosti u Istri“ u suradnji s Upravnim odjelom za turizam i Turističkom zajednicom. Time potičemo međumjesnu mobilnost publike, razmjenu sadržaja i kulturnu koheziju unutar županije.

- Prilagođavamo kulturne sadržaje osobama s invaliditetom: od tehničkih rješenja (npr. titlovi, zvučni opisi, prijevodi na znakovni jezik) do programskih koncepata koji uključuju sve članove zajednice.
- Stvaramo fizičku pristupačnost kulturnoj infrastrukturi, ulažući u rampe, dizala, rukohvate i druge elemente koji omogućuju jednak pristup svima, neovisno o tjelesnoj pokretljivosti.
- Provodimo kulturne aktivnosti namijenjene integraciji novih stanovnika i migranata, promičući bogatstvo različitosti, interkulturni dijalog i zajedničku izgradnju identiteta.

Naš je cilj da kultura u Istri ne poznaje granice, već povezuje, osnažuje i uključuje sve ljude, pretvarajući razlike u vrijednosti, a pristup u pravo.

Interaktivna digitalna karta žive kulture Istre

Riječ je o interaktivnoj, digitalnoj platformi i mobilnoj aplikaciji koja povezuje lokalnu kulturnu baštinu, suvremenu produkciju, zavičajnu nastavu i participaciju građana kroz geolokaciju, gamifikaciju, AR (proširenu stvarnost) i suradnju s umjetnicima i mladima.

Glavne značajke projekta:

- Digitalna karta Istarske županije koja prikazuje kulturne točke (kašteli, muzeji, sakralni objekti, zavičajne kuće, ateljeri, mjesta izvedbi, festivali, stari obrti...)
- Proširena stvarnost (AR): pomoću mobilne aplikacije korisnici mogu na lokacijama "oživjeti" baštinu: npr. pogledati kako je izgledao kaštel u 15. stoljeću, poslušati zavičajnu priču ispričanu na lokalnom dijalektu, pogledati 3D prikaz starog obrta u selu Brankovići, poslušati glazbeni isječak istarske tradicijske glazbe dok stoje ispred Kuće istarske glazbe
- Zavičajna nastava na terenu: aplikacija nudi obrazovne ture za škole i vrtiće, s kvizovima i interaktivnim zadacima. Učitelji i nastavnici mogu personalizirati rute i sadržaje.
- „Kultura za sve” navigacija: opcije prilagođene osobama s invaliditetom (pristupačnost, titlovi, znakovni jezik, zvučni opisi, jednostavan jezik).
- Mladi stvaratelji kao autori sadržaja: kroz natječaje se biraju mladi koji stvaraju mikro-vidoe, audio sadržaje, ilustracije i glazbu za aplikaciju, vezano uz lokalne teme.
- Gamifikacija i lokalna zajednica: korisnici skupljaju bodove obilaskom lokacija, rješavanjem zadataka ili snimanjem vlastitih priča, koje mogu dijeliti unutar aplikacije.

„ZVUČNA ISTRA” - Arhiv zvukova zavičaja

Digitalni arhiv koji prikuplja, dokumentira i prezentira zvukove istarskog prostora i identiteta, od govora na različitim dijalektima, tradicionalnih pjesama, zvukova prirode i obrta do suvremenih audio-radova mladih umjetnika. Inovativno je jer kombinira zavičajnu nastavu, očuvanje nematerijalne baštine i kreativnu produkciju. Otvoren je svim generacijama: stariji mogu darovati “zvukove prošlosti”, a mlađi ih mogu interpretirati i remixati. Može se koristiti

kao edukativno sredstvo, postati podcast serijal, imati mobilnu verziju, pa i instalacije u javnim prostorima (npr. u autobusnim stanicama: "Stani - poslušaj Istru").

„URBANE BAŠTINE” - Art intervencije u zapuštenim prostorima

Program umjetničkih intervencija u napuštenim zgradama, dvorištima, industrijskoj baštini i drugim “nevidljivim” kulturnim točkama kroz murale, svjetlosne instalacije, performanse i mobilne izložbe. Na taj se način aktiviraju prostori koji su često zanemareni i povezuje lokalne priče s urbanom i suvremenom umjetnošću. Daje mladim umjetnicima fizički prostor i vidljivost.

„FESTIVAL ZAVIČAJNE INOVACIJE”

Godišnji festival koji okuplja mlade, škole, kulturne radnike, znanstvenike i inovatore kako bi predstavili projekte inspirirane zavičajem: u tehnologiji, dizajnu, umjetnosti, filmu, glazbi, gastronomiji...

Dio festivala:

- Izložba digitalnih radova (aplikacije, AR projekti, igre s lokalnim temama)
- Hackathon: “Kako oživjeti baštinu na suvremeni način?”
- Edukacije i radionice: storytelling, kulturni menadžment, kulturni turizam
- Večernji programi: koncerti, filmovi, performansi

„KULTURNA KUTIJA” - Mobilna platforma za male sredine

Modularna „kulturalna kutija” koja se transformira u putujuće kino, galeriju, pozornicu, knjižnicu ili radionicu i dolazi u manja mjesta gdje su kulturni sadržaji slabo dostupni. Dizajnirana je da stane u kombi i lako je prenosiva. Na taj se način surađuje s lokalnim zajednicama jer je svaki dolazak zajednički događaj. Može uključivati i sadržaje za djecu, osobe s invaliditetom, nove stanovnike.

Učenje glagoljice kroz igru i AR

Digitalna aplikacija i radionice za djecu i mlade kroz koje uče glagoljicu na zabavan i suvremen način, uz proširenu stvarnost, interaktivne kvizove, crtanje, escape room zadatke i 3D modele slova. Može se povezati s budućim Muzejem glagoljice, kao i školama, knjižnicama, centrima za mlade.

„MALA ISTRA NA SCENI” - Mikro-teatar za djecu i obitelji

Putujući program malih kazališnih formi za djecu i obitelji koji gostuje u manjim mjestima Istre, u školama, domovima kulture, dvoranama, pa i na trgovima ljeti. Predstave su tematski vezane uz zavičajne priče, legende, dijalekte i običaje, uz modernu režiju i interaktivni pristup.

„ISTRA KAO INSPIRACIJA” - Online rezidencijalna platforma za digitalne umjetnike

Virtualna rezidencijalna platforma koja poziva umjetnike iz Hrvatske i svijeta da istraže Istru kroz digitalna sredstva poput videa, animacije, dizajna, AR/VR-a i glazbe.

Sudionici rade na projektima nadahnutima zavičajnom temom, a radovi se predstavljaju online i na fizičkoj izložbi/festivalu.

”ISTRA: AUDIO-TURNEJA” - Aplikacija za kulturne šetnje

Mobilna aplikacija koja nudi tematske audio-šetnje kroz istarska mjesta, s pričama lokalnih ljudi, glumaca i stručnjaka: od legende o vješticama i glagoljaša do priča iz ribarskih sela i rudarskih gradova. Može sadržavati i glazbene dijelove, zavičajne izraze i vizualne prikaze putem AR-a. Mogu je koristiti i škole za zavičajnu nastavu na terenu

„KULTURNA PRETPLATA” - Program „kulture na kućni prag“

Model pretplate putem kojeg građani, škole, domovi umirovljenika i ustanove dobivaju paket kulturnih sadržaja svaki mjesec u fizičkom (brošure, knjige, ručni radovi, zadaci) i digitalnom obliku (QR kodovi s pristupom glazbi, video sadržajima, pričama, kreativnim zadacima).

„ISTRA KULT-LAB” - Akademija za kulturno poduzetništvo i menadžment

Edukativni program za mlade kreativce, kulturne radnike i studente koji žele naučiti kako pokrenuti i održivo voditi kulturne projekte i inicijative u Istri. Fokus je na kreativnoj ekonomiji, vođenju udruga, fundraisingu, EU fondovima i digitalnom marketingu u kulturi.